

Koldo Amestoy. Hitzekin irudiak marrazten

JENOFA BERHOKOIRIGOIN

Lotsatia oholtzan

"Bakartia eta lotsatia nintzen. Dena gaizki! Baina gaizki horrek eman zidan oholtza gaineko arteei lotzeko ausardia. Ipuina ezagutu nuen marioneten bitartez. Horrela eneganatu nuen jendeen aitzinean lasai izateko ahala. 1983an euskal kontalari gisa gomiatu ninduten Dordoinako *Conteurs du monde* festibalera. Mundua deskubritu nuen: kontalariak nor ziren, zer kontatzen zuten, norentzat ari ziren, ipuina helduentzat ere izan zitekeela..."

Badu 30 urte pasa ipuin kontaktetan dabilela Koldo Amestoy arruetar-sarrikitarra. Istorioak erritmo bizian kontatuz, entzule bakoitzaren begiradak eta belarriak pizturik atxikitzea du gogokoena ofizio horretan. Harrera nolakoa den ez du aldi oro sesitzen, baina ez da inkiet, arrazoia dakielako: "Bakoitzak badu entzuteko manera propioa, hitzak hartzeko manera propioa, irri egiteko manera propioa".

"Beste arteen gisara, ipuinek emozioak pizten dizkigute"

Jenofa Berhokoirigoin

@Jenofa_B

Hitzak elkarri josiz istorioak osatzen za-biltza.

Irudiarena da gehienbat ipuinaren mundua. Hitzak dira noski, baina hitzek pizten dituzte irudiak. Horretarako grazia du kontalaritzak. Hizkuntza bakoitzak aberastasun propioak ditu. Ikasten da, lantzen da. Pertsonalki, euskaraz eta frantsesez ari naiz eta bi hizkuntzetan plazer dut. Euskaldunek diote ageri dela euskaraz lasaiago naizela, azkenean errekurtsio gehiago dudalako. Baina, ipuina aberastuz batera, bi hizkuntzetan nituen jakintzak aberastu ditut.

Zer duzu helburu ipuin bat kontatzearekin?

Maite dut martxa, pandero batekin lan egiten dut, erritmo baten gainean ari naiz kontaktetan. Funtsean, panderorik gabe ere badu erritmoa hitzak berak. Erritmo hori mantentzea, jendea erne-erne atxikitzea, jendearen belarria, begirada eta atentzioa pizturik atxikitzea... Hori dut helburu. Bizi-bizia beti, harreman bizi hori gustatzen zait. Testua libre dugu, oso ariketa librea da. Demagun, elizako ezkilak jotzen hasi eta erritmo hori sar

dezakegu ipuinean; gelako mugimendu bat ere integra dezakegu berdin-berdin. Badugu istorioaren barnean eta aldi berean kanpoan izateko aukera; orokortasun batean kokatzen da gure hitza eta ingurukoa erabil dezakegu.

Zein funtzio du ipuinak?

Ni gehienbat helduei zuzentzen natzaie. Beste arteen gisara, emozio batzuk pizten dizkigute ipuinek. Ez dut uste balentria bat egiten dugunik, baina entzulearen baitan zerbait esnarazten dugu, bere barnekoak mugiarazten ditugu: ametsak, bidaiek, baina gauza txarrak ere artetan... Bestalde, biziak ikasteko ere balio du (txoriez, arbolez, aspaldiko hitz zaharrez...). Ene istorioetako herriak Ibarxola du izena. "Ibarxolan horrela erraten da..." zehaztuz, irakaspen batzuk egin ditzaket, tokiko hitzen sinimoak emanez adibidez.

Nolakoa da Ibarxola?

Herri txikia da. Erreka batek trabeskatzten du, zubi bat ere bada, herriko plaza. Etxe zenbaitzu badira eta bakoitzak

KOLDO AMESTOYK UTZIA

badu bere istorioa. Ikuskizunez ikuskizun muntatutako herria da. Ibarxola denena da, Euskal Herriko hainbat pertsonaia eta istorio agertzen dira bertan.

Balore batzuk oroitarazteko baliatzen duzu ipuina?

Bai, baina arinki, ez dut pisuegia izan nahi. Gehienbat natura eta jendeen arteko harremani buruz ari naiz. Mezua plazaratzen dut, arinki, ez da manifestua; batzuek entzuten dute, besteek ez. Baina zerbait markatzea inportantea iruditzen zait, arinki bada ere; adibidez, irudien bidezko sinboloekin.

35 urte iraganik, entzulegoa ere aldatu dake.

Hemen Iparraldean oso gaizki gara, gure artea mendrea baino mendreagoa da. Ikuskizun bat muntatu eta 40 bat jende heldu zaizkigu, horretan gelditzen da. Ipuingintzan ez da bertsoan, dantzan ala musikagintzan dagoen arrakasta. Jendeak ez du ezagutzen arte hau, ez daki baitezpada zer den kontalari izatea... Dena dela, ezin da esplikatu, zuzenean bizi beharrekoa da. Egoera miserablea dugu Iparraldean. Hegoaldean aldiz, jende gaztea hurbiltzen ari da, Frantzia ere berdin. Hortik profesionalki abiatzen dira batzuk, baina hemen arras gutxi. Eta ez da hizkuntza kontu bat, frantsesez izanda ere hemengo jendeak ez gaitu deituko. Edo arras tristetia, eta bai, nonbait bai, basatia naiz eta ez dut ene burua profesionalki saltzen. Hori euskaldunen akatsa da: "Gasna ona egiten, baina saltzen ez jakin!" [irriz]. Iparraldean oso zaila da eta azkenean, ene bidea Hegoaldean eta kanpoan egin dut. Domaia da zeren ez agertuz, jendeak ez daki ipuingintza badela, eta ez da kontalari gazterik abiatzen.

Mundu guztian ibili zara ipuin kontaketan. Belarria ezberdina dake han eta hemen. Entzuleak diferenteak dira. Adibidez, Quebecen ume handiak dira helduak, ipuina erabat hartzen dute. Baina ez da beti argi zer nolako harrera dagoen; hori dira, entzuten dute, baina ez dakizu zein den erantzuna. Frantzia berean ere, eskualdeka umore ezberdina dute. Baina

"Gehienbat natura eta jendeen arteko harremani buruz ari naiz ene ipuinetan. Baloreak arinki plazaratzen ditut, ez da manifestua. Baina zerbait markatzea inportantea iruditzen zait, arinki bada ere".

bakoitzak badu entzuteko manera propioa, hitzak hartzeko manera propioa, irri egiteko manera propioa. Zaindu behar da entzuleekin dugun harremana. Gerta daiteke auto-zentsura egitea noiztenka, justuki, haiek zaintzeko.

Labirinto bat osatzen duzu zure azken ikusgarrian.

Lan egiteko moldea aldatu dut: lehentasuna ez da hainbeste kontatzea, baizik eta entzuleen erranak. Zortzi metroko labirinto batean ibilki dabil jendea, Jean Christian [Irigoi, *Galtxataburu*] delarik musikari. Hortik ateratakoan, bakoitzak zerbait kontatu behar du, izan berri on ala txar bat, anekdota bat... Parte-hartzaileagoa da. Jendea ez da tontoa, badu kontatzeko eta errateko. Ez da ikuskizun hutsa, jendea ematen diogu zerbait errateko edo egiteko aukera. ■